

NEYTENDASTOFA

Ákvörðun nr. 63/2020

**Sölubann og bann við afhendingu á mjúkdýrunum
bleik Hello Kitty og blá Hello Kitty**

I.

Málsmeðferð

Neytendastofu barst ábending um að leikföng sem uppfylltu ekki kröfur laga nr. 134/1995, um öryggi vöru og opinbera markaðsgæslu og reglugerð nr. 944/2014, um öryggi leikfanga og markaðssetningu þeirra á Evrópska efnahagssvæðinu, væru til sölu í versluninni Extrakaup, Hverfisgötu 96, 101 Reykjavík. Á grundvelli ábendingarinnar kom fulltrúi frá Neytendastofu, þann 17. nóvember 2020, í verslunina Extrakaup og kannaði merkingar á leikföngum. Samkvæmt upplýsingum fengnum á sölustað er verslunin Extrakaup starfrækt á vegum fyrirtækisins Grísinn ehf.

Við ofangreinda skoðun fékk fulltrúi stofnunarinnar meðal annars afhent eitt eintak af bleiku Hello Kitty mjúkdýri og eitt eintak af bláu Hello Kitty mjúkdýri til nánari skoðunar. Skoðun af hálfu Neytendastofu leiddi í ljós að ekki er hægt að sjá á vörunum að þær séu framleiddar í samræmi við staðalinn ÍST EN 71, en skylt er að það komi skýrt fram á vörunni eða umbúðum hennar. Þá vantaði og einnig aðrar lögbundnar upplýsingar, s.s. um nafn framleiðanda og heimilisfang.

Með bréfi Neytendastofu, dags. 19. nóvember 2020, sem boðsent var í verslunina Extrakaup, var lagt tímabundið sölubann á ofangreindar vörur. Auk þess var óskað eftir því að verslunin myndi veita stofnuninni öll nauðsynleg tæknigögn fyrir ofangreind mjúkdýr sem sýnt gætu fram á öryggi varanna, s.s. öryggismat, EB gerðarprófunarvottorð, samræmisyfirlýsingu og prófunarskýrslu.

Með bréfi Neytendastofu, dags. 4. desember 2020, sem boðsent var í verslunina Extrakaup, var tímabundið sölubann á ofangreindar vörur framlengt um tvær vikur. Auk þess var ítrekuð ósk Neytendastofu um að verslunin myndi veita stofnuninni öll nauðsynleg tæknigögn vegna ofangreindra mjúkdýra.

Engin gögn eða andsvör hafa borist frá félaginu.

II. Niðurstaða

1.

Mál þetta varðar skoðun Neytendastofu, þann 19. nóvember 2020, í versluninni Extrakaup, að Hverfisgötu 96, 101 Reykjavík, á merkingum leikfanga í versluninni, á grundvelli ábendingar sem stofnuninni barst. Skoðun leiddi í ljós að ekki var hægt að sjá á mjúkdýrunum bleik Hello Kitty og blá Hello Kitty að þau hafi verið framleidd í samræmi við staðalinn ÍST EN 71, en það á að koma fram á þeim. Einnig vantaði aðrar lögakveðnar upplýsingar, s.s. um nafn framleiðanda og framleiðslunúmer. Þrátt fyrir beiðni Neytendastofu hefur Grísinn ehf. ekki lagt fram gögn, s.s. EB samræmisyfirlýsingu eða aðrar upplýsingar, sem sýna fram á samræmi varanna við kröfur sem gerðar eru til markaðssetningar og sölu á leikföngum.

2.

Samkvæmt 1. mgr. 2. gr. laga nr. 134/1995, um öryggi vöru og opinbera markaðsgæslu, mega framleiðendur einungis markaðssetja öruggar vörur. Þá segir í 2. mgr. sömu greinar:

„Vörur, sem ætlaðar eru til sölu, leigu eða hvers kyns annarrar afhendingar í atvinnuskyni á markaði, skulu vera þannig úr garði gerðar að þær fullnægi kröfum sem vegna almannahagsmuna eru gerðar til þeirra í lögum og reglugerðum eða stöðlum um öryggi vöru og vernd heilsu og umhverfis.“

Í 1. mgr. 8. gr. laga nr. 134/1995 er um það fjallað hvað telst vera örugg vara og til hvers skuli litið við mat á því hvort vara teljist örugg. Ákvæðið er svohljóðandi:

„Örugg vara merkir sérhverja vöru sem við edlileg eða fyrirsjáanleg notkunarskilyrði, þ.m.t. endingtíma, svo og kröfur sem gerðar eru um uppsetningu, viðhald og hvernig hún skal tekin í notkun, telst vera hættulaus fyrir einstaklinga, heilsu þeirra og eignir enda fullnægi hún almennum kröfum sem gerðar eru vegna almannahagsmuna um öryggi og vernd heilsu, svo og umhverfis. Við mat á öryggi vöru skal einkum haft til hliðsjónar:

1. Eðli vörunnar, þ.m.t. samsetning hennar, umbúðir og samsetningarleiðbeiningar og, þar sem við á, uppsetningar- og viðhaldsleiðbeiningar.

2. Áhrif vörunnar á aðrar vörur ef fyrirsjáanlegt er að hún verði notuð með öðrum vörum.

3. Framsetning vörunnar, merkingar og, ef við á, varnaðarorð og leiðbeiningar um notkun og förgun auk hvers kyns ábendinga eða upplýsinga um vöruna.

4. Hvort varan er gerð fyrir tiltekinn markhóp neytenda sem getur stafað sérstök hættu af vörunni, t.d. börn og eldra fólk.

Vara skal ekki sjálfkrafa teljast hættuleg við það eitt að til er á markaði önnur vara sem er talin fullkomnari með tilliti til öryggis eða unnt er að auka öryggi hennar.

Ákvæði 1. og 2. mgr. eiga við um þjónustu sem veitt er í tengslum við vöruviðskipti eftir því sem við getur átt.“

Framleiðsla og dreifing vöru, svo og þjónusta sem veitt er í tengslum við vöruviðskipti, skulu ávallt vera í samræmi við ákvæði laga, reglugerða og annarra stjórnvaldsfyrirmæla sem gilda hverju sinni um öryggi vörunnar, sbr. 1. mgr. 9. gr. laga nr. 134/1995. Í 2. mgr. 9. gr. laga nr. 134/1995, er nánar tilgreint hvaða vörur teljast vera öruggar í skilningi laganna en þar segir:

„Vara telst vera örugg ef hún uppfyllir skilyrði sem fram koma í íslenskum stöðlum, sem innleiða Evrópustaðla, sem tilvísun hefur verið birt í hér á landi og í Stjórnartíðindum Evrópubandalagsins í samræmi við ákvæði tilskipunar um öryggi vöru.“

Ríkar kröfur eru gerðar til framleiðenda, innflytjenda og dreifingaraðila leikfanga. Í reglugerð nr. 944/2014, um öryggi leikfanga og markaðssetningu þeirra á Evrópska efnahagssvæðinu, er að finna ítarleg ákvæði um þær kröfur sem gerðar eru til hvers þeirra um sig, sbr. 3., 5., og 6. gr. nefndrar reglugerðar.

Samkvæmt 4. tölul. 2. gr. reglugerðar nr. 944/2014 er framleiðandi sá einstaklingur eða lögaðili sem framleiðir leikfang eða lætur framleiða eða hanna leikfang og markaðssetur leikfangið undir sínu nafni eða vörumerki.

Í 3. gr. reglugerðar nr. 944/2014 er kveðið á um skyldur framleiðanda en framleiðendur mega aðeins setja leikfang á markað sem uppfyllir viðeigandi kröfur um öryggi, sbr. 1. mgr. Áður en að leikfang er sett á markað skal framleiðandi, sbr. 1. mgr. 3. gr. reglugerðar nr. 944/2014:

1. tryggja að leikfangið hafi verið hannað og framleitt í samræmi við grunnkröfur um öryggi,
2. [...]
3. útbúa tæknigögn í samræmi við 19. gr. og framkvæma eða láta framkvæma samræmismat með viðeigandi samræmismatsaðferð skv. 17. gr. Ef sýnt er fram á að leikfang uppfylli viðeigandi kröfur með þessum aðferðum skal framleiðandi útbúa EB-samræmisýfirlýsingu, sbr. 13. gr. og festa CE-merkið á í samræmi við 15. gr.,
4. varðveita tæknigögn og EB-samræmisýfirlýsinguna í tíu ár eftir að leikfang hefur verið sett á markað,
5. [...]
6. tryggja að leikfang hans beri gerðar-, framleiðslu-, rað- eða tegundarnúmer eða annað tákni sem gerir kleift að bera kennsl á það eða, ef það er ekki hægt vegna stærðar eða eiginleika leikfangs, að umbeðnar upplýsingar séu veittar á umbúðum eða í skjali sem fylgir leikfanginu,
7. tilgreina á leikfanginu nafn sitt, skráð firmaheiti eða skráð vörumerki og heimilisfang þar sem má hafa samband við hann eða, ef það er ekki hægt, á umbúðunum eða í skjali sem fylgir leikfanginu. Óheimilt er að tilgreina fleiri en einn stað sem heimilisfang þar sem hægt er að hafa samband við framleiðanda,
8. tryggja að leikfanginu fylgi leiðbeiningar og upplýsingar um öryggismál á íslensku,
9. tryggja að leikfang beri viðvörunarmerkingar skv. 10. gr.

Í 2.-4. mgr. 3. gr. segir enn fremur svo um skyldur framleiðanda:

„Framleiðandi skal, þegar það á við, framkvæma úrtaksprófun á leikföngum á markaði, vegna áhættu sem stafar af leikfangi og til að vernda heilsu og öryggi neytenda, rannsaka það og, ef þörf krefur, halda skrá yfir kvartanir, leikföng sem uppfylla ekki kröfur og innköllun leikfanga og veita dreifingaraðilum upplýsingar um slíkt eftirlit.

Framleiðandi sem telur eða hefur ástæðu til að ætla að leikfang sem hann hefur sett á markað sé ekki í samræmi við viðkomandi samhfingarlöggjöf Evrópska efnahagssvæðisins skal tafarlaust gera ráðstafanir til úrbóta sem nauðsynlegar eru fyrir samræmi leikfangsins við viðkomandi öryggiskröfur, taka það af markaði eða innkalla, ef við á. Ef hætta stafar af leikfanginu skal framleiðandi enn fremur tilkynna Neytendastofu það tafarlaust að leikfangið hafi verið boðið fram á markaði hér á landi.

Framleiðandi skal á grundvelli rökstuddrar beiðni frá Neytendastofu, afhenda stofnuninni allar upplýsingar og skjöl sem nauðsynleg eru til að sýna fram á samræmi leikfangsins. Upplýsingarnar og skjölin skulu vera á íslensku eða, með heimild Neytendastofu, á öðru tungumáli Evrópska efnahagssvæðisins. Framleiðandi skal hafa samvinnu við Neytendastofu, að beiðni hennar, að því er varðar allar aðgerðir sem beitt er til að útiloka áhættu sem stafar af leikföngum, sem hann hefur sett á markað. “

Í III. kafla reglugerðar nr. 944/2014 er auk þess að finna ítarleg og samsvarandi ákvæði um ábyrgð og skyldur innflytjanda og dreifingaraðila á leikföngum sem markaðssett eru hér á landi og á EES-svæðinu.

Leikfang á ekki að vera markaðssett fyrr en framleiðandi hefur sýnt fram á samræmi þess við grunnkröfur um öryggi með þeim samræmismatsaðferðum sem mælt er fyrir um í 2. og 3. mgr. 17. gr. reglugerðar nr. 944/2014. Áfesting CE-merkisins er staðfesting á því að vara fullnægi öllum skilgreindum grunnkröfum í reglugerðum og samhfæðum stöðlum. Samkvæmt 14. gr. reglugerðar nr. 944/2014 skulu leikföng sem boðin eru fram á markaði hér á landi vera CE merkt. Um CE-merkið gildir reglugerð Evrópuþingsins og ráðsins (EB) nr. 765/2008, um kröfur varðandi faggildingu og markaðseftirlit í tengslum við markaðssetningu á vörum og var innleidd hér á landi með reglugerð nr. 566/2013, um markaðseftirlit, faggildingu o.fl.

Framleiðanda leikfangs ber að útbúa tæknigögn skv. 19. gr. reglugerðar nr. 944/2014. Í 19. gr. reglugerðarinnar segir að með tæknigögnum sé átt við öll viðeigandi gögn eða upplýsingar um aðferðir sem framleiðandinn notaði til að tryggja að leikfangið eða leikföngin sem hann setur á markað séu í samræmi við grunnkröfur um öryggi. Tæknigögn teljast þó að lágmarki þau gögn og upplýsingar sem fram koma í IV. viðauka reglugerðarinnar, en þar er m.a. vísað til gagna um ítarlega lýsingu á hönnun og framleiðslu leikfangsins, öryggismats framleiðanda og ganga þar sem samræmismatsaðferð er lýst. Í framangreindum viðauka er einnig vísað til EB samræmisyfirlýsingar, heimilisfanga á framleiðslu- og geymslustöðum og prófunarskýrslna.

Framleiðendum, innflytjendum og dreifingaraðilum ber skylda til að hafa tæknigögn til reiðu að rökstuddri beiðni Neytendastofu, sbr. 4. tölul. 1. mgr. 3. gr., 10. mgr. 5. gr. og 5. mgr. 6. gr. reglugerðar nr. 944/2014.

3.

Samkvæmt skoðun sem Neytendastofa gerði er ljóst að engar merkingar voru á mjúkdýrunum bleik Hello Kittý og blá Hello Kittý. Þá hafa engin gögn borist stofnuninni sem sýnt geta fram á öryggi þeirra.

Í ljósi þess að ekki hefur verið sýnt fram á að nefndar vörur uppfylli ofangreind skilyrði varðandi framleiðslu og markaðssetningu leikfanga telur Neytendastofa að ofangreind mjúkdýr séu ekki örugg vara í skilningi laga nr. 134/1995 og reglugerðar nr. 944/2014. Með vísan til 1. mgr. 20. gr. laga nr. 134/1995, sbr. 21. gr. sömu laga og 27. gr. reglugerðar nr. 944/2014, bannar Neytendastofa hér með alla sölu og afhendingu mjúkdýranna, sjá mynd í fylgiskjali.

Neytendastofa leggur jafnframt þá skyldu á hendur Grísnum ehf. að eyðileggja öll eintök vörunnar með öruggum hætti, sbr. 22. gr. laga nr. 134/1995, og leggi fram gögn sem sýna fram á örugga eyðingu þeirra mjúkdýra sem um ræðir í máli þessu og eru enn á vörulager fyrirtækisins.

Sölubann þetta tekur gildi frá dagsetningu ákvörðunarinnar.

Neytendastofa bendir á að samkvæmt 1. mgr. 25. gr. laga nr. 134/1995, varðar það dagsektum, allt að kr. 50.000 á sólarhring, ef ekki er farið að fyrirmælum stofnunarinnar.

Neytendastofa mun upplýsa framkvæmdastjórn Evrópusambandsins um þær aðgerðir sem gripið hefur verið til hér á landi í samræmi við reglugerð nr. 566/2013, um markaðseftirlit, faggildingu o.fl. Fara upplýsingaskiptin fram með tilkynningu í tilkynningarkerfi um hættulegar vörur (e. Safety Gate).

III.

Ákvörðunarorð:

„Grísinn ehf., Krummahólum, 111 Reykjavík, er með vísan til 1. mgr. 20. gr., sbr. 21. gr., laga nr. 134/1995, um öryggi vöru og opinbera markaðsgæslu og 27. gr. reglugerðar nr. 944/2014, um öryggi leikfanga og markaðssetningu þeirra á evrópska efnahagssvæðinu, bannað að selja eða afhenda mjúkdýrin bleik Hello Kittý og blá Hello Kittý (sjá mynd í fylgiskjali).

Með vísan til 1. mgr. 22. gr. laga nr. 134/1995, um öryggi vöru og opinbera markaðsgæslu, skal Grísinn ehf. eyða öllum eintökum vörunnar sem enn eru á vörulager fyrirtækisins.

Sölubann þetta gildir frá dagsetningu ákvörðunarinnar.“

Neytendastofa, 21. desember 2020

Þórunn Anna Árnadóttir
Forstjóri

Reynir Ingi Reinhardsson
Lögfræðingur

Fylgiskjal með ákvörðun Neytendastofu nr. 63/2020

